

**СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ ТА ГРОМАДСЬКИЙ ПОБУТ
МІСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ
(НА МАТЕРІАЛАХ ПУБЛІКАЦІЙ ФАХОВОГО ЖУРНАЛУ
«НАРОДНА ТВОРЧИСТЬ ТА ЕТНОЛОГІЯ»)**

Катерина Бех

**SOCIO-CULTURAL PRACTICES AND PUBLIC LIFE
OF THE URBAN POPULATION IN SCIENTIFIC DISCOURSE
(BASED ON MATERIALS PUBLISHED IN THE PROFESSIONAL
JOURNAL «FOLK ART AND ETHNOLOGY»)**

Kateryna Bekh

Relevance. *The need for a generalized historiographical understanding of urban issues in Ukrainian ethnology, in particular the sociocultural practices and public life of the urban population, determines the relevance of this study. Amid growing interest in urban studies, the rethinking of identities, and the transformation of everyday practices under the influence of globalization processes and war, the analysis of the professional journal «Folk Art and Ethnology» as a key platform for the formation and development of relevant scientific discourse takes on particular importance.*

The aim of the study. *The article aims to provide a historiographical analysis of publications devoted to the sociocultural practices and public life of the urban population, published in the journal «Folk Art and Ethnology» and its predecessors, as well as to outline the main thematic and methodological trends in their evolution throughout the 20th and early 21st centuries.*

Methods. *The study is based on historiographical and source analysis, thematic classification methods, comparative comparison of scientific approaches, and contextualization of publications in broader socio-political and cultural conditions.*

Results. *It has been established that scientific discourse has evolved from descriptive ethnography and folklore studies of the 1920s and 1930s to interdisciplinary anthropological analysis of urban life. Key thematic areas were analyzed: material culture, leisure, youth and children's subcultures, linguistic and musical-everyday practices, the festive and ritual sphere, symbolic space, and inter-ethnic interactions. It shows the growing attention to the transformations of urban everyday life in the context of modernization and military challenges.*

Conclusions. *The study demonstrates the gradual formation of a comprehensive approach to the study of urban life as a dynamic sociocultural phenomenon. The journal «Folk Art and Ethnology» plays a key role in recording changes, methodological research, and the development of urban ethnology in Ukraine.*

Keywords: *urban culture, sociocultural practices, public life, urban ethnology, youth subcultures, symbolic space, interethnic interactions, transformation of traditions.*

Від часу свого виникнення місто як осередок культури перебуває в постійному процесі розвитку, що супроводжується змінами не лише у просторовій організації – забудові та архітектурному образі, – а й у ширшому спектрі культурно-побутових сфер. Безперервна поява нових соціально-побутових явищ та моделей громадського співжиття, формування специфічних духовно-ціннісних орієнтацій у міському середовищі привернула увагу дослідників наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. В Україні становлення наукового інтересу до культури міського населення відбувалося під впливом специфічних історичних і соціально-політичних обставин, що зумовлювало спочатку вибіркове осмислення урбаністичних процесів. Поступово культура міського населення набувала статусу одного з важливих об'єктів студіювання ученими-народознавцями.

Науковий дискурс у руслі міської проблематики віднайшов місце на сторінках часопису «Народна творчість та етнологія» (далі – НТЕ), зосібна й на сторінках його попередників («Етнографічний вісник», «Український фольклор», «Народна творчість та етнографія»). На тлі недавньої знакової події для вітчизняної етнології – сторіччя від часу заснування наукового часопису в 2025 році, нині видається актуальним здійснити ретроспективу розвитку деяких народознавчих тематик, зокрема урбаністичної. Відтак під час опрацювання номерів згаданих наукових журналів, нами було виявлено низку публікацій, що торкаються міської проблематики. Умовно їх можна поділити на такі наукові локуси: матеріальна культура, система життєзабезпечення, духовна культура та родинна обрядовість, соціокультурні практики та громадський побут, історія та аспекти розвитку міст, історіографія та методологія міських досліджень в Україні та за кордоном. Цей науковий доробок відображає складну трансформацію етнологічної думки: від фіксації явищ притаманних окремим соціальним групам у 1920-х рр. до вивчення радянського індустріального побуту та сучасних етнокультурних практик в умовах війни.

У пропонованій статті увага зосереджена на огляді публікацій, що висвітлюють специфіку соціокультурних практик та особливості громадського побуту міського населення. Публікації у перших випусках «Етнографічного вісника» заклали підвалини дослідження міського побуту, зосереджуючись передусім на соціально окреслених групах. Увагу, зокрема, привертають, статті, що містять зразки фольклористичних творів та їхній аналіз.

Однією із таких є праця Віктора Петрова «З фольклору правопорушників» (Петров 1926). Публікація репрезентує одну з перших спроб наукового осмислення субкультури міського кримінального середовища, де фольклор розглядається як форма групової самоідентифікації.

Соціолінгвістичний аспект міського учнівського прошарку міського вперше артикульовано у статті Щепотьєва В. «Мова наших школярів» (1926), де шкільне середовище постає як осередок формування нових мовних норм, характерних для міського соціуму. Крім того, вважаємо, що цією розвідкою дослідник заклав основи вивчення міської дитячої субкультури через аналіз специфічного мовлення школярів. Автор окреслив процеси зміни народної мови серед учнів полтавських трудових шкіл. Дослідник зауважив, що мова школярів являла конгломерат із українських, московських, як літературних, так і народних слів з величезною домішкою «блатних» слів. Учених дійшов висновку, що вживання так званих блатних слів було поширене серед менш начитаних учнів, які хотіли вивищитися серед однолітків (Щепотьєв 1926). Про особливість вживання блатних жаргонів серед правопорушників, зокрема у міському середовищі, писав Петров В. Учених зауважував, що побутування таких слів підривало українські традиційні соціальні норми, адже насамперед така лексика мала інший або зм'якшувальний до свого звучання до свого емоційний зміст. Автор наводить приклад, що зовсім не однаково сказати «вкрасти» чи промовити «збондрити», «свиснути» (Петров 1926). Доповненням до цього ракурсу міської культури є стаття Михайла Гайдая «Мелодії блатних пісень» (Гайдай 1926), у якій музичний аспект міського маргінального фольклору аналізується як автономний феномен.

Водночас важливим напрямом стала фіксація трансформації традиційних форм культури в умовах міського простору. Колектив публікацій «Кобзарі й лірники» (1926) – вступні зауваги Д. Ревуцького, розвідки Ю. Виноградського, Т. Паценка та Ф. Сенгалевича – зафіксував присутність кобзарсько-лірницької традиції в містах і містечках, зокрема в Києві, Сосниці, інших урбанізованих осередках. Ці матеріали засвідчують процес адаптації давніх мандрівних традицій до міського середовища та функціонування фольклорних практик у межах міста.

Кравченко В. у статті «Шопка» (Кравченко 1928) звертається до теми міських виробничих практик та побутування обрядових дійств у громадському повсякденні. Дослідник детально описав діяльність галицького ремісника та способи його заробітку: майстер Антів Смерда змайструвавши вертеп, показував на площах для лялькові театральні вистави у містах та передмістях; його запрошувала заможні сім'ї Житомира та передмістя.

Як новий вид міської народної творчості досліджувала побутування шахтарських пісень Білецька В. (Білецька 1927). У своїй публікації в «Етнографічному вісника», учена зауважила про мішану мову шахтарських пісень, оскільки багато робітників було із центральних російський губерній, а також зазначила про побутування частушки як основного типу пісні, не притаманній загальноукраїнській пісенній традиції. Водночас при аналізі роботи Мітрова А. В. «Словник донецького гірника» (Мітров 1932) відзначаємо, що автор зафіксував переважання української мови серед міського робітничого прошарку.

У подальші десятиліття (1930–1940-ві рр.) спостерігалася певна пауза у студіюванні особливостей культури міського населення, що зумовлювалася ідеологічними чинниками та воєнними подіями. На цьому тлі відбулася переорієнтація наукової уваги на традиційну сільську

культуру, як наслідок – міська проблематика тривалий час залишалася фрагментарно представленою в народознавчих дослідженнях. До прикладу, на сторінках «Українського фольклору» було представлено незначну кількість пісень робітничої тематики в рубриці «Зразки української народної творчості» («Український фольклор» 1937, 1938).

Після тривалої перерви міська тематика активно відновилася на сторінках «Народної творчості та етнографії» у другій половині ХХ століття, а науковий дискурс змістився до студіювання ідеологічно маркованого «нового побуту». У 1950–1970-х рр. центральне місце посіли дослідження трансформацій громадського дозвілля – це був період конструювання нових традицій (свята праці, молодіжні бали), покликаних замінити церковні обряди в місті. Низка публікацій ученого Зінича В. Т. була присвячена механізмам впровадження нових громадських свят, побуту міської молоді та регламентованого дозвілля (Зінич 1958, 1962). Учений Миронов В., досліджуючи робітників Криворіжжя, акцентував на ролі суспільних фондів споживання, зокрема, на прикладі функціонування державних установ як складника міського повсякдення (санаторії, клуби дозвілля) зауважив про зміну громадського побуту до більш колективізованого у межах однієї групи населення (Миронов 1965; Миронов 1963). Одним як складником соціокультурного життя цього періоду були самодіяльні творчі колективи. На прикладі діяльності хору вчителів Бойченко Л. виклав свої міркування про роль художніх спільнот у формуванні культурного життя міста (Бойченко 1963). У статті Науменка Г. «Нові свята та звичаї в громадському побуті сучасної міської молоді» акцентовано увагу на впровадженні та побутуванні «нових цивільних свят», які мали витіснити традиційну обрядовість із громадського побуту молоді (Науменко 1971). У 1970-х роках у межах етнологічного дискурсу окреслюється етап осмислення культури міського населення крізь призму ідеологемі «розвинутого соціалізму». У цей період з'являються публікації Єжова В. А. та Труфанова І. П. (Єжов, Труфанов 1979), а також Гапончук Т. Г. (Гапончук 1977), у яких міська культура інтерпретується як сфера формування «зразкового» соціалістичного побуту та задоволення нормативно визначених культурних потреб робітничого класу. У працях зазначених авторів культурно-дозвілєві практики містян розглядаються як складник реалізації моделі «зразкового міста» в умовах розвинутого соціалістичного суспільства, що обмежувало можливості глибшого етнологічного аналізу різноманіття міських соціокультурних процесів. Починаючи з 1980-х років, дослідження міського побуту поступово звільняються від жорстких ідеологічних рамок. Стаття Шевченка А. А. (Шевченко 1983) фіксує зростання інтересу до культурних запитів міського населення на емпіричному рівні.

Пострадянська доба принесла звільнення від ідеологем та звернення до глибинних етнокультурних процесів, що й відобразилося на сторінках наукового журналу «НТЕ». У статтях науковців піднімаються питання ідентичності через різноманітні вияви української культури, зокрема й в урбанізованому середовищі. До прикладу, Яценко Л. у статті «Українська народна пісня в міському середовищі» порушив питання функціонування народної пісні в місті (Яценко 1995).

На межі тисячоліть журнал почав активно інтегрувати світовий досвід етнологічних і антропологічних досліджень, що засвідчило розширення методологічного горизонту «Народної творчості та етнології» та посилення інтересу до порівняльного аналізу міських культур. У цей період було започатковано низку спеціальних випусків журналу, присвячених народній культурі зарубіжжя, у межах яких уперше системно представлено перекладні та компаративні студії, зорієнтовані на аналіз соціокультурних практик і громадського побуту в різних урбаністичних контекстах. У номерах, присвячених французькій, ізраїльській та хорватській етнокультурам, порушувалися питання функціонування міських спільнот, трансформації традицій у просторі міста, організації праці й дозвілля, а також взаємодії сільської та міської культур. Зокрема, увагу приділено феномену французьких земляцтв як формі соціальної самоорганізації в місті (Колломб 2006), антропології робочого простору та щоденних трудових практик (Монжаре 2006), особливостям карнавальної культури Тель-Авіва як складника міської ідентичності (Ар'є-Сапір 2008), а також динаміці взаємозв'язків між сільським і міським культурними середовищами (Делич 2011). У спецвипуску про етнологію США та Канади, розміщено частину монографічної праці американського дослідника Блера Рубла, який обмірковував як філософські та соціокультурні підходи (прагматизм і плюралізм) впливають на життя та розвиток мегаполісів. Аналізуючи повсякденне життя різних соціальних груп у великих містах, автор доходить висновку, що саме гнучкість соціокультурних практик, відкритість до культурного різноманіття та прагматична організація громадського побуту є ключовими чинниками адаптації міського населення до модернізаційних процесів (Рубл 2012).

На початку 2000-х років, як авторитетний в Україні та за кордоном етнолог, Скрипник Г. А. на масштабних міжнародних наукових форумах наголошувала на необхідності розгортання дос-

ліджень з етнології міста, студіювання багатоетнічної людності міста, а також зауважувала про перспективи досліджень маскультури та молодіжної субкультури саме в контексті урбаністичної етнографії (Скрипник 2001, с. 7). Відтак на початку XXI століття міська тематика стає одним із провідних напрямів журналу. У цей період на сторінках «Народної творчості та етнології» активізуються дослідження, присвячені повсякденним практикам міського населення, насамперед молоді, а також особливостям збереження та функціонування культурних традицій у міському соціальному просторі. Зокрема, у статті Шевчук О. В., присвяченій музично-побутовому життю міської молоді Галичини XIX – початку XX ст., простежено роль музичних практик у формуванні дозвіллевих моделей, комунікації та самоідентифікації молодих міщан у контексті модернізаційних змін. Аналіз музичного побуту дозволяє авторці розглянути місто як середовище взаємодії традиційних форм культури та нових урбаністичних впливів (Шевчук 2002).

Проблематику співвідношення традиційного й модерного в системі цінностей міської молоді продовжують праці Поріцької О. А., у яких увага зосереджена на молодіжних субкультурах урбанізованого середовища України (Поріцька 2010). Опираючись як на матеріали інтернет-ресурсів, так і на результати опитування студентів київських вищих навчальних закладів, авторка аналізує трансформацію етнокультурних і соціальних орієнтацій молоді, виявляючи механізми адаптації традиційних цінностей до умов сучасного міського побуту. У цих дослідженнях міське середовище постає як простір активного конструювання ідентичностей та формування нових моделей повсякденних практик.

Важливий вимір соціокультурних процесів у міському просторі репрезентують і студії, присвячені багатоетнічному складу міського населення. Так, у праці Паньківа І. М., що стосується національних громад покутських міст другої половини XIX – 30-х років XX ст., простежено етнокультурні взаємозв'язки між різними спільнотами, а також специфіку їхнього співіснування в умовах міського побуту. Автор демонструє, як міжетнічна взаємодія впливала на формування локальних культурних практик, громадських інституцій та моделей щоденного життя. Проблематику міжетнічної взаємодії в міському середовищі на мікрорівні продовжує студія Віктора Косаківського, присвячена міжкультурним взаємовпливам у містечку Чечельник на Поділлі у XIX – на початку XXI століття. На матеріалі малого міста автор розкриває тривалу динаміку співіснування різних етнокультурних спільнот, акцентуючи увагу на повсякденних і громадських практиках, через які формувалися локальні моделі соціальної взаємодії та трансформувалися традиційні форми міського побуту.

Окремий аспект осмислення міської культури пов'язаний із рецепцією традиційної культури в молодіжному середовищі сучасного міста. У статті Черемського К. П. розглянуто сприйняття кобзарського виконавства в середовищах студіюючої молоді міста Харкова, що дозволяє простежити механізми трансляції та переосмислення традиційних форм музичної культури в урбаністичному контексті. Автор засвідчує, що звернення молоді до традиційного виконавства є складником ширших соціокультурних практик, пов'язаних із пошуком ідентичності та символічного наповнення міського культурного простору (Черемський 2012).

Вагомий внесок у розвиток вивчення соціокультурних практик міського населення та висвітлення дослідницьких результатів на сторінка «НТЕ» зробили і молоді науковці, перебуваючи в когорті етнологів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. У працях Момот Т. В., присвячених проблемам асиміляції та маргіналізації сільської молоді у великому місті, а також особливостям її дозвіллевих практик, місто постає як простір складних соціокультурних трансформацій, де відбувається переосмислення ідентичностей і формування нових моделей громадського побуту. Авторка аналізує механізми інтеграції молоді в урбаністичне середовище, звертаючи увагу на роль дозвілля як важливого чинника соціальної взаємодії та культурної адаптації (Момот 2012).

Проблематику міського повсякдення з іншого методологічного ракурсу репрезентують дослідження Буйських Ю. С., у яких учена розглядає освоєння міфологічного дискурсу дитячою міською субкультурою. Аналізуючи медіумічні практики як елемент сучасної дитячої культури міста, авторка демонструє, як традиційні уявлення та міфологічні мотиви інтегруються в урбаністичний простір, формуючи специфічні комунікативні й ігрові практики та впливаючи на структуру міського повсякдення (Буйських 2014).

Новітній етап студіювання соціокультурних практик та громадського побуту на сторінках фахового часопису «Народна творчість та етнологія» репрезентовано публікаціями науковців Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, у яких осмислюються трансформації міського повсякдення в умовах пізньомодерних і воєнних викликів. Актуальні практики міського повсякдення в умовах війни проаналізувала етнологиня

О. Г. Таран. Авторка присвятила дослідження громадянським формам ушанування загиблих як новітнім моделям міської комеморації. На матеріалі сучасних українських міст авторка аналізує появу та функціонування спонтанних меморіалів, ритуалів пам'яті й колективних практик скорботи, що трансформують публічний простір і наповнюють його новими смислами. Дослідження засвідчує, що комеморативні практики стають важливим елементом громадського побуту та соціальної самоорганізації міських спільнот у контексті російсько-української війни (Таран 2023). У своїй статті, присвяченій трансформації символічного простору міста Галича в другій половині ХХ – на початку ХХІ століття, молодий дослідник Бацвіна А. І. проаналізував зміну значень міських локусів, пам'ятних місць і символічних маркерів як складників повсякденного та громадського життя міської спільноти. Автор демонстрував, як переосмислення міського символічного ландшафту відображає ширші соціокультурні зрушення та процеси формування локальної ідентичності (Бацвін 2024).

Аналіз наукових публікацій журналу «Народна творчість та етнологія» та його попередників демонструє багатовимірну історію вивчення соціокультурних практик міського населення. Протягом століття дослідження українського міста пройшли шлях від описових етнографічних спостережень окремих соціальних груп до комплексного аналізу громадського побуту, культурних трансформацій та міжетнічної взаємодії. У ході розвитку дискурсу спостерігається поступовий перехід від фокусування на маргінальних та професійних групах до вивчення широкого спектра повсякденних практик, святково-обрядової діяльності, дозвілля, молодіжних субкультур, мовних та музично-побутових проявів. Міський простір постає як складний соціокультурний організм, де взаємодіють традиційні й модерні, локальні й глобальні, колективні й індивідуальні форми життя.

Особлива увага приділяється процесам адаптації населення до соціальних і економічних змін, модернізації та воєнних викликів, що відбивається у формуванні нових моделей громадського побуту, практик самоорганізації та конструюванні локальної ідентичності. Роль міського середовища у підтримці соціальної взаємодії, комунікації та передачі культурних традицій стає особливо очевидною в дослідженнях молодіжних та дитячих субкультур, які поєднують традиційні цінності з сучасними урбаністичними впливами.

Висвітлення багатоетнічного складу міського населення, механізмів міжетнічної взаємодії та рецепції традиційної культури молоддю демонструє, що міське життя є простором активного культурного конструювання. Комеморативні практики, символічні маркери та локальні культури пам'яті показують, як міський простір трансформується під впливом соціальних і політичних обставин, а також стає осередком колективної самоідентифікації та соціальної організації.

Таким чином, історіографічний огляд свідчить про поступове формування комплексного наукового підходу до дослідження міського побуту, який враховує взаємодію традиційного й модерного, локального й глобального, а також колективного та індивідуального у культурному житті міст. Журнал «НТЕ» протягом століття виступає ключовим майданчиком для фіксації змін, методологічних інновацій і комплексного аналізу соціокультурних процесів міського населення України.

Список джерел та літератури

- АР'Є-САПІР, Н., 2008, Карнавал у Тель-Авіві: Пуризм у першому івритомовному місті. Народна творчість та етнографія, 4, 29–37.
- БАЦВІН, А., 2024, Трансформація символічного простору міста Галича в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Народна творчість та етнологія, 1(401), 88–96.
- БІЛЕЦЬКА, В., 1927, Шахтарські пісні. Етнографічний вісник, 5, 50–71.
- БОЙЧЕНКО, Л., 1963, Міський самодіяльний хор учителів. Народна творчість та етнологія, кн. 4, 149–150.
- БУЙСЬКИХ, Ю. С., 2014, Освоєння міфологічного дискурсу дитячою міською субкультурою: медіумічні практики. Народна творчість та етнологія, 2, 64–74.
- ГАЙДАЙ, М., 1926, Мелодії блатних пісень. Етнографічний вісник, 2, 61–62.
- ГАПОНЧУК, Т. Г., 1977, У боротьбі за зразкове місто. Народна творчість та етнологія, 5, 68–73.
- ДЕЛИЧ, С., 2011, Селянське і шляхетне, селянське і міське: взаємозв'язок народної та елітарної культури в середземноморській баладі про шляхетну пастушку. Народна творчість та етнологія, 5, 51–56.
- ЄЖОВ, В. А., ТРУФАНОВ, І. П., 1979, Культура робітничого класу в період розвинутого соціалістичного суспільства. Народна творчість та етнологія, 3, 3–9.

- ЗІНИЧ, В. Т., 1958, Про деякі нові громадські свята та колективне дозвілля робітників. Народна творчість та етнологія, кн. 3, 73–79.
- ЗІНИЧ, В. Т., 1962, Роль робітничої громадськості в боротьбі за комуністичну перебудову побуту. Народна творчість та етнологія, кн. 4, 3–10.
- Кобзарі й лірники, 1926, Етнографічний вісник, 3, 63–75.
- КОЛЛОМБ, Ж., 2006, Нові мешканці міста чи сільські емігранти? Земляцтва савойців у Леваллуа-Перре. Народна творчість та етнографія, 6, 105–108.
- КРАВЧЕНКО, В., 1928, «Шопка» («Вертеп»). Етнографічний вісник, 6, 41–54.
- МИРОНОВ, В. В., 1962, Сучасні громадські свята та дозвілля гірників Криворіжжя. Народна творчість та етнологія, кн. 4, 30–36.
- МИРОНОВ, В. В., 1963, Суспільні фонди споживання в побуті гірників Криворіжжя. Народна творчість та етнологія, кн. 1, 70–81.
- МІТРОВ, А. В., 1932, Словник донецького гірника. Етнографічний вісник, 10, 1–21.
- МОМОТ, Т., 2012, Асиміляція чи маргіналізація: сільська молодь у великому місті. Народна творчість та етнологія, 1(335), 111–117.
- МОМОТ, Т., 2012, Дозвілля сільської молоді в містах: соціокультурний контекст. Народна творчість та етнологія, 4(338), 120–126.
- МОНЖАРЕ, А., 2006, Почуватися комфортно у своєму офісі: матеріал для розмірковування над різними формами власності в робочому просторі. Народна творчість та етнографія, 6, 109–113.
- НАУМЕНКО, Г., 1971, Нові свята та звичаї в громадському побуті сучасної міської молоді. Народна творчість та етнологія, 6, 7–13.
- ПЕТРОВ, В., 1926, 3 фольклору правопорушників. Етнографічний вісник, 2, 44–60.
- ПОРІЦЬКА, О., 2010, Традиційне та модерне в етнічних цінностях молоді урбанізованого середовища. Народна творчість та етнографія, 6, 17–23.
- ПОРІЦЬКА, О., 2010, Традиційне та модерне в культурних цінностях молоді урбанізованого середовища України: молодіжні субкультури. Народна творчість та етнографія, 1, 78–83.
- РУБЛ, Б., 2012, Прагматизм і плюралізм як рушії розвитку великого міста. Народна творчість та етнологія, 5, 46–59.
- СКРИПНИК, Г. А., 2001, Методологічні засади та проблеми розвитку сучасної української етнології. Міжнародний конгрес україністів, IV, 3–10.
- ТАРАН, О., 2023, Громадянські практики вшанування загиблих – нові форми міської комеморації в умовах російсько-української війни. Народна творчість та етнологія, 1(397), 36–47.
- Український фольклор, 1937, кн. 2. Київ, Державне видавництво «Мистецтво».
- Український фольклор, 1938, кн. 5–6. Київ, Державне видавництво «Мистецтво».
- ЧЕРЕМСЬКИЙ, К., 2012, Сприйняття традиційного кобзарського виконавства в середовищах студіюючої молоді міста Харкова. Народна творчість та етнологія, 1(335), 61–65.
- ШЕВЧЕНКО, А. А., 1983, Спостереження над сучасними культурними запитами міського населення. Народна творчість та етнологія, 1, 41–44.
- ШЕВЧУК, О., 2002, Музично-побутове життя міської молоді Галичини XIX – поч. XX ст. Народна творчість та етнографія, 3, 69–74.
- ЩЕПОТЬЄВ, В., 1926, Мова наших школярів. Етнографічний вісник, 3, 76–81.
- ЯЩЕНКО, Л., 1995, Українська народна пісня в міському середовищі. Народна творчість та етнологія, 1, 11–17.

References

- ARIE-SAPIR, N., 2008, Karnaval u Tel-Avivi: Puryu u pershomu ivrytomovnomu misti [Carnival in Tel Aviv: Purim in the first Hebrew-speaking city]. Narodna tvorhist ta etnografia. 4, 29–37. [In Ukrainian].
- BATSVIN, A., 2024, Transformatsiia symvolichnoho prostoru mista Halycha v druhi polovyni XX – na pochatku XXI st. [Transformation of the symbolic space of the city of Halych in the second half of the 20th – early 21st century]. Narodna tvorhist ta etnolohiia. 1(401), 88–96. [In Ukrainian].

- BILETSKA, V., 1927, Shakhtarski pisni [Miners' songs]. *Etnohrafichnyi visnyk*. 5, 50–71. [In Ukrainian].
- BOICHENKO, L., 1963, Miskyi samodiialnyi khor uchyteliv [Urban amateur choir of teachers]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia*. 4, 149–150. [In Ukrainian].
- BUISKYKH, Yu. S., 2014, Osvoiennia mifolohichnoho dyskursu dytiachoiu miskoiu subkulturoiu: mediumichni praktyky [Appropriation of mythological discourse by children's urban subculture: mediumistic practices]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia*. 2, 64–74. [In Ukrainian].
- CHEREMSKYI, K., 2012, Spryiniattia tradytsiinoho kobzarskoho vykonavstva v seredovyshchakh studiuiuchoi molodi mista Kharkova [Perception of traditional kobzar performance among student youth in Kharkiv]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia*. 1(335), 61–65. [In Ukrainian].
- COLLOMB, G., 2006, Novi meshkantsi mista chy silski emihranty? Zemliatstva savoitsiv u Levallois-Perret [New city dwellers or rural migrants? Savoyard associations in Levallois-Perret]. *Narodna tvorchist ta etnografia*. 6, 105–108. [In Ukrainian].
- DELICH, S., 2011, Selianske i shliakhetske, selianske i miske: vzaiemozviazok narodnoi ta elitarnoi kultury v seredzemnomorskii baladi pro shliakhetnu pastushku [Peasant and noble, rural and urban: the relationship between folk and elite culture in the Mediterranean ballad of the noble shepherdess]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia*. 5, 51–56. [In Ukrainian].
- HAIKAI, M., 1926, Melodii blatnykh pisen [Melodies of criminal songs]. *Etnohrafichnyi visnyk*. 2, 61–62. [In Ukrainian].
- HAPONCHUK, T. H., 1977, U borotbi za zrazkove misto [In the struggle for a model city]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia*. 5, 68–73. [In Ukrainian].
- YASHCHENKO, L., 1995, Ukrainska narodna pisnia v miskomu seredovyshchi [Ukrainian folk song in the urban environment]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia*. 1, 11–17. [In Ukrainian].
- IEZHOV, V. A., TRUFANOV, I. P., 1979, Kultura robitnychoho klasu v period rozvynutoho sotsialistychnoho suspilstva [Working-class culture in the period of developed socialist society]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia*. 3, 3–9. [In Ukrainian].
- KOBZARI I LIRNYKY, 1926, Kobzari i lirnyky [Kobzars and hurdy-gurdy players]. *Etnohrafichnyi visnyk*. 3, 63–75. [In Ukrainian].
- KRAVCHENKO, V., 1928, Shopka (Vertep) [«Shopka» («Nativity play»)]. *Etnohrafichnyi visnyk*. 6, 41–54. [In Ukrainian].
- MITROV, A. V., 1932, Slovyk donetskoho hirnyka [Dictionary of a Donbas miner]. *Etnohrafichnyi visnyk*. 10, 1–21. [In Ukrainian].
- MOMOT, T., 2012, Asymiliatsiia chy marhinalizatsiia: silska molod u velykomu misti [Assimilation or marginalization: rural youth in a big city]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia*. 1(335), 111–117. [In Ukrainian].
- MOMOT, T., 2012, Dozvillia silskoi molodi v mistakh: sotsiokulturnyi kontekst [Leisure of rural youth in cities: sociocultural context]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia*. 4(338), 120–126. [In Ukrainian].
- MONJARET, A., 2006, Pochuvatysia komfortno u svoiemu ofisi: material dlia rozdumiv shchodo riznykh form vlasnosti v robochomu prostori [Feeling comfortable in one's office: reflections on different forms of ownership in the workspace]. *Narodna tvorchist ta etnografia*. 6, 109–113. [In Ukrainian].
- MYRONOV, V. V., 1962, Suchasni hromadski sviata ta dozvillia hirnykiv Kryvorizhzhia [Contemporary public holidays and leisure of Kryvyi Rih miners]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia*. 4, 30–36.
- MYRONOV, V. V., 1963, Suspilstvi fondy spozhyvannia v pobuti hirnykiv Kryvorizhzhia [Public consumption funds in the everyday life of Kryvyi Rih miners]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia*. 1, 70–81. [In Ukrainian].
- NAUMENKO, H., 1971, Novi sviata ta zvychai v hromadskomu pobuti suchasnoi miskoi molodi [New holidays and customs in the public life of modern urban youth]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia*. 6, 7–13. [In Ukrainian].
- PETROV, V., 1926, Z folkloru pravoporushnykiv [From the folklore of offenders]. *Etnohrafichnyi visnyk*. 2, 44–60. [In Ukrainian].
- PORITSKA, O., 2010, Tradytsiine ta moderne v etnichnykh tsinnostakh molodi urbanizovanoho seredovyshcha [Traditional and modern in the ethnic values of youth in an urbanized environment]. *Narodna tvorchist ta etnografia*. 6, 17–23. [In Ukrainian].
- PORITSKA, O., 2010, Tradytsiine ta moderne v kulturnykh tsinnostakh molodi urbanizovanoho seredovyshcha Ukrainy: molodizhni subkultury [Traditional and modern in the cultural values of youth in Ukraine's urbanized environment: youth subcultures]. *Narodna tvorchist ta etnografia*. 1, 78–83. [In Ukrainian].
- RUBLE, B., 2012, Prahmatyzm i pliuralizm yak rushii rozvytku velykoho mista [Pragmatism and pluralism as drivers of big-city development]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia*. 5, 46–59. [In Ukrainian].

- SHCHEROTIEV, V., 1926, Mova nashykh shkoliariv [Language of our schoolchildren]. Etnohrafichnyi visnyk. 3, 76–81. [In Ukrainian].
- SHEVCHENKO, A. A., 1983, Sposterezhennia nad suchasnymy kulturnymy zapytamy miskoho naselennia [Observations on contemporary cultural demands of the urban population]. Narodna tvorchoist ta etnoloiiia. 1, 41–44. [In Ukrainian].
- SHEVCHUK, O., 2002, Muzychno-pobutove zhyttia miskoi molodi Halychyny XIX – pochatku XX st. [Musical everyday life of urban youth in Galicia in the 19th – early 20th century]. Narodna tvorchoist ta etnohrafiiia. 3, 69–74. [In Ukrainian].
- SKRYPNYK, H.A., 2001, Metodolohichni zasady ta problemy rozvytku suchasnoi ukrainskoi etnoloii [Methodological foundations and problems of development of modern Ukrainian ethnology]. In: Mizhnarodnyi konhres ukrainistiv. Vol. IV. Odesa. Vol. 1: Etnoloiiia. Folklorystyka. Odesa; Kyiv. [In Ukrainian].
- TARAN, O., 2023, Hromadianski praktyky vshanuvannia zahyblykh – novi formy miskoi komemoratsii v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny [Civic practices of honoring the fallen: new forms of urban commemoration in the context of the Russian-Ukrainian war]. Narodna tvorchoist ta etnoloiiia. 1(397), 36–47. [In Ukrainian].
- Ukrainskyi folklor, 1937, Ukrainskyi folklor. Vol. 2 [Ukrainian folklore]. Kyiv: Derzhavne vydavnytstvo «Mystetstvo». [In Ukrainian].
- Ukrainskyi folklor, 1938, Ukrainskyi folklor. Vols. 5–6 [Ukrainian folklore]. Kyiv: Derzhavne vydavnytstvo «Mystetstvo». [In Ukrainian].
- ZINYCH, V. T., 1958, Pro deiaki novi hromadski sviata ta kolektyvne dozvillia robitnykiv [On some new public holidays and collective leisure of workers]. Narodna tvorchoist ta etnoloiiia. 3, 73–79. [In Ukrainian].
- ZINYCH, V. T., 1962, Rol robitnychoi hromadskosti v borotbi za komunistychnu perebudovu pobutu [The role of the working community in the struggle for communist transformation of everyday life]. Narodna tvorchoist ta etnoloiiia. 4, 3–10. [In Ukrainian].

Соціокультурні практики та громадський побут міського населення у науковому дискурсі (на матеріалах публікацій фахового журналу «Народна творчість та етнологія»)

Актуальність. Потреба узагальненого історіографічного осмислення міської проблематики в українській етнології, зокрема соціокультурних практик і громадського побуту міського населення, зумовлює актуальність цього дослідження. В умовах зростання інтересу до урбаністичних студій, переосмислення ідентичностей і трансформації повсякденних практик під впливом глобалізаційних процесів та війни особливої ваги набуває аналіз фахового журналу «Народна творчість та етнологія» як ключового майданчика формування й розвитку відповідного наукового дискурсу.

Мета дослідження. Стаття спрямована на історіографічний аналіз публікацій, присвячених соціокультурним практикам і громадському побуту міського населення, оприлюднених у журналі «Народна творчість та етнологія» та його попередниках, а також на окреслення основних тематичних і методологічних тенденцій їх еволюції впродовж ХХ – початку ХХІ століття.

Методи. Дослідження ґрунтується на історіографічному та джерелознавчому аналізі, методах тематичної класифікації, порівняльного зіставлення наукових підходів і контекстуалізації публікацій у ширших соціально-політичних та культурних умовах.

Результати. Установлено, що науковий дискурс еволюціонував від описової етнографії та фольклористичних студій 1920–1930-х років до міждисциплінарного антропологічного аналізу міського життя. Проаналізовано ключові тематичні напрями: матеріальну культуру, дозвілля, молодіжні й дитячі субкультури, мовні та музично-побутові практики, святково-обрядову сферу, символічний простір і міжетнічні взаємодії. Показано зростання уваги до трансформацій міського повсякдення в умовах модернізаційних і воєнних викликів.

Висновки. Дослідження засвідчує поступове формування комплексного підходу до вивчення міського побуту як динамічного соціокультурного явища. Журнал «Народна творчість та етнологія» відіграє ключову роль у фіксації змін, методологічних пошуків і розвитку урбаністичної етнології в Україні.

Ключові слова: міська культура, соціокультурні практики, громадський побут, урбаністична етнологія, молодіжні субкультури, символічний простір, міжетнічні взаємодії, трансформація традицій.

Kateryna Bekh, PhD in History, Research Secretary at the M. T. Rylsky Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine.

Катерина Бех, кандидатка історичних наук, вчений секретар Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6779-623X>

Received: 12.01.2026

Advance Access Published: February, 2026